

# שנב הלבנות תפלה קבורקבו

ג כל מקום שהיהודי חוזר ומתפלל ש"ץ חוזר ומתפלל אם טעה כמותו כשמתפלל בקול רם<sup>1</sup> חוץ משהחזית של ראש חודש<sup>2</sup> או של שבת ויום טוב<sup>3</sup> שאם טעה ש"ץ ולא הזכיר של ראש חודש<sup>4</sup> או של שבת ויום טוב אין מחזירין אותו מפני מורח הצבור שהרי תפלת המוספין לפניו שהוא מזכיר בה של ראש חודש ושל שבת ויום טוב והוא שלא נזכר עד שהשלים תפלתו<sup>5</sup> שדינו לחזור לראש יוש בזה מורח הצבור אבל אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לעבודה אם הוא ראש חודש (או לכרעה אמצעית של שבת ויום טוב<sup>6</sup>) שאין בזה מורח צבור כל כך<sup>7</sup>.

ויחד שלא הזכיר ראש חודש כשהחזית<sup>8</sup> ונזכר אפילו אחר שהשלים תפלתו צריך לחזור אע"פ שתפלת המוספין לפניו ומ"מ אם לא חזר עד אחר שהתפלל מוסף א"צ שוב לחזור ולהתפלל שהחזית<sup>9</sup> שאין להחמיר בדיעבד ליחיד מלכתחלה לדיבים:

ד אם טעה ש"ץ כשהתפלל בלחש<sup>10</sup> לעולם אינו חוזר ומתפלל שנית בלחש מפני מורח הצבור אלא סומך על התפלה שיתפלל בקול רם והוא שלא טעה בג' ראשונות שאם טעה בהן לעולם חוזר כמו שחזר היחיד<sup>11</sup> ויש מקילין אף בג' ראשונות<sup>12</sup> ויש לסמוך על דבריהם כשלא נזכר עד אחר שהשלים תפלתו שא"צ לחזור לראש מפני מורח צבור<sup>13</sup> אבל אם נזכר קודם שהשלים אין בחזרתו מורח כל כך<sup>14</sup>:

## קבו דין מודים רדבנזו וכו' ג' סעיפים:

א כשנועף ש"ץ למודים שוחץ עמו הצבור<sup>15</sup> ואפילו יחיד המתפלל י"ח צריך לשוח עמו אם הוא עומד כאמצע ברכה<sup>16</sup> כמו שנתבאר בס' ק"מ<sup>17</sup> כדי שלא יהא נראה כנזכר במי שהבידו משהחזירו לו ולא די בשהיה מועמט אלא כשיעור שאר שהחזירו שנתבאר בס' ק"ג<sup>18</sup> ובלבד שלא ישחו יותר מדאי כמו שנתבאר שם.  
ואומרים הצבור מודים<sup>19</sup> שהוא תוקן הרבה חכמים<sup>20</sup> ונקרא מודים רדבנזו<sup>21</sup> ויש אומרים

ז רנב"ם הל' תפלה פ"י ה"א וה"ב (וראה גם שם ה"ב לגני' המור בסוף המ"ד וכו"ס פ"י). חזר ושוי'ט ס"ג.  
 יח ברכות ל' ב לפי בד"ץ דובא ברש"י ד"ה כצבור. ר"ף ברכות שם. רנב"ם שם ה"ב. רא"ש ברכות פ"ד ס"ו כ"ג. מור ושוי'ט שם. ראה (לענין יחיד) מור ושוי'ט ס"ו הכב ס"א.  
 יט מור בשם שמואל פ"י י"א. רד"א שם. ראה (לענין יחיד) לקטן פ"י רסח (שבת) וס' תנן ס"ב (י"ט).  
 כ ברייתא ברכות ג' ב.  
 כא הנהגות חייבות פ"י מהל' תפלה אור מג, בשם תשובת רש"י (ס' רנע). וראה רנב"ם שם ה"ב. שבל' הלקט ס' קעא בשם רבינו שמואל. שו"ע ס"ג.  
 כב ראה לקטן ס' רסח.  
 כג לבוש ש"ס. וראה בסעף הבא.  
 כד גמרא שם ברכות ל', ב. מור ושוי'ט ס' ס"א. לבוש מ"פ ס"ג.  
 כה תשו' ח"ט מפאנזו ס' כה, דובא בח"א ס"ק ג.  
 כו החכמים פ"י מהל' תפלה ח"ב. שו"ע ס"ד.  
 כז ראה גיר'ת (ג"ג) הוב' ו' ע' ג'<sup>22</sup>.  
 כח טור. וראה כל בו ס' י"א. כס"ג הל' תפלה שם.  
 כט לבוש ס"ד. מ"א ס"ד.  
 ל ראה בסעף הקודם.

**סימן קבו**  
 א ירושלמי ברכות פ"א ה"ה, דובא בר"ף מנ"ח דברכות. רנב"ם פ"ט מהל' תפלה ח"ד. רא"ש פ"א דברכות ס' מ, ושם פ"ה ס' כב. מור ושוי'ט ס"א. וראה לעיל ס' קמ ס"ב.  
 ב טור.  
 ג ס"ב וש"ג.  
 ד מ"א ס"ק א בשם ב' (ראה ב"ח ד"ה וזה, בהבנת הב"י ס' ק"ג). וראה עילת תמור ס"ק ב, פ"ו ס"ק א. וע"ז ראב"ה ברכות ס' פה וס' גה.  
 ה ס"ד.  
 ו רמב"ם פ"ט מהל' תפלה ח"ד. שו"ע שם. וראה כ"י מירושלמי ברכות פ"א ה"ה.  
 ז טוטה מ' ע"א. מור ושוי'ט ס"ב. ולענין להפסיק בברכות ק"ש ראה לעיל ס' מו ס"ה. וראה גם לעיל ס' ס"ב וס"ד.  
 ח כ"י בשם גמראי כתוב. לבוש ס"א. וראה מנ"ח שם.  
 ט ראה שו"ת ח"ה מונאש ס' צנח. השלכת ברכות לר, ב.  
 י תנ"ס ברכות כא, ב. ד"ה ע"ד.  
 י ירושלמי ברכות פ"א ה"ה. ר"ה. דובא בטור (וראה גם לרא"ש ברכות פ"ג ס' כ). וראה רש"א ומאורי ברכות לר, ב.

# הלכות תפלה קבו

שנג

שחותמין כ"א אל ההודאות וי"א כ" שלא לחתום לפיכך נוהגין לחתום בלא הזכרת השם ואומרים ברוך אל ההודאות.<sup>1</sup>

ויש מי שאומר<sup>2</sup> שצריך לשחות גם בסוף כעל שאנו מודים לך וטוב לחוש לדבריו<sup>3</sup> ובמדינות אלו המנהג לומר הכל בשחייה אחת מתחלה ועד סוף<sup>4</sup> אע"פ שיש בו הזכרה אין להקפיד משום ה' וקפד כפופים<sup>5</sup> אלא בסוף הברכה או בתחלתה<sup>6</sup> כמו שנתבאר בס' קי"ג<sup>7</sup>:

**ב** יש מקומות שהכהנים נושאים כפיהם בכל יום<sup>8</sup> ואין אומרים שם אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו כו' כמו שיתבאר בס' קב"ח<sup>9</sup> ואם אין שם כהנים צריך הש"ץ לומר ברכת כהנים שהיא אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו כו' עד ואני אברכם<sup>10</sup> ובמדינות אלו אין אומרים רק עד שלום<sup>11</sup> ואפילו כשהכהנים נושאים כפיהם אומר אותה השליח צבור במדינות אלו כמו שיתבאר שם ובזמן שאינו ראוי לנשיאות כפים אין אומרים אותה כמו שנתבאר בס' קב"א<sup>12</sup>.

ואין הצבור נוהגים לענות אמן אחר ברכת כהנים שאומר הש"ץ<sup>13</sup> לפי שא"צ לענות אמן אלא כששומעין מפי כהן המבכר<sup>14</sup> אלא נוהגין לומר כן יהי רצון במקום אמן<sup>15</sup> יש נוהגין לומר כן בסוף הברכה בלבד<sup>16</sup> ויש נוהגין לומר כן אחר כל פסוק והנוהגין לומר אחר כל פסוק יהי רצון ובסוף פסוק ג' כן יהי רצון טועים הם שיהי רצון בלא מלת כן אין משמעות איוה דבר יהי רצון<sup>17</sup>:

**ג** נהגו במדינות אלו לומר בשחרית שים שלום<sup>18</sup> וכן בכל זמן שאומר אלהינו ואלהי אבותינו כו' אבל בערבית מתחילין שלום רב וכן במנחה אפילו הש"ץ כשאין אומרים או"א כו' ויש מתחילין שים שלום במנחה של שבת הואיל ואומרים בו כי באור פניך נתת לנו שהיא התורה<sup>19</sup> שקורין במנחה בשבת<sup>20</sup>:



סי קצנ"ט.  
**כג** ס"ג ושי"ג. וראה בסעיף הבא.  
**כד** תשובת הרי"ף (סי' י"ג) הובאה באבודרהם. רמב"ם פמ"ז מהל' תפלה ה"י. שו"ע סי"ב. וראה שכלי הלקט (סי' כג) בשם רב האי. ובסידור פסק לענות אמן. ועי' שיעור כ"ב פ"ט ס"ל. וראה ס' המנהגים – ח"ב ע' 13 סדר הציית והרבת הפנים ע"י הש"ץ והציית הפנים אל הש"ץ, כעת ברכת כהנים.  
**כה** ראה סוטה ל"ט. ב [בשער הבולל פ"ט אות לו' כ' שהוא מוה"ד]. ולחלק סי' קכא ס"ט. וראה כ"י מאבודרהם, ולבוש סי' ב. מ"ז ס"ק ד.  
**כו** שו"ע שם. וראה אבודרהם שם.  
**כז** ב"ח ותי"א ס"ק ה במשמעות הש"ע סי' ב.  
**כח** ב"ח הובא בתי"א שם.  
**כט** ותי"א ס"ב, עפ"י תנחומי מימנות ה"ק סוף הל' תפלה. ובסידור הנטח שים שלום בכל התפלות.  
**ל** ראה בסעיף הקודם ושי"ג.  
**לא** ראה מגילה פ"ג. ב. תניא פמ"ז.  
**לב** ראה לקמן סי' רצב.

**יא** הובא פ"ט מהל' תפלה ה"ד. וראה ה"ף פ"ג דברכות (ג', א). מחזור ויטור סי' כו. ב"ח בשם ר"י פולק.  
**יב** מו סי' שו"ע ס"א. וראה פ"ז ס"ב. וראה ערו"ז לעיל סי' יג.  
**יג** רמב"ד הובא בחושב"א ברכות ל"ד, ב.  
**יד** שו"ע שם.  
**טו** ותי"א שם. וראה תרומת הדשן ח"ב סי' ק.  
**טז** ותי"א ס"ק ב. וראה תרומת הדשן שם.  
**יז** שאם רוצה (בתחילתה) לקנוף מיד צריך לקנוף בשם (לעיל סי' ס"ה).  
**יח** שם.  
**יט** ראה לקמן סי' קכח פמ"ז חילוקי המנהגים בהו"ש ושי"ג.  
**כ** ספ"ז ושי"ג.  
**כא** ותנ"כ פמ"ז מהל' תפלה ה"י (ותנ"כ אות ח). שו"ד ושו"ע סי' ב. וראה סדר רב ענטרם סי' סד הובא במורה אבודרהם בשם ר"ע ו"י מעודה.  
**כב** דרכי ששה ושם מנהגים (מורא). מ"א ס"ק ה. וכ"ה בנחמה המורה. וראה מור מנהגותינו דיני תפלה סי' סה, בשם רש"י (הפרדס סי' ב. וסדר רש"י עני' תל). תשב"ץ